

Catàstrofe ecològica

"L'onada tòxica hi va portar tot"

Hongria s'afanya per frenar l'abocament corrosiu abans que arribi al Danubi - Els supervivents busquen alguna cosa de salvar i temen la contaminació de l'aire

RAFAEL MÉNDEZ (ENVIAT ESPECIAL) - Kolontar

[EL PAÍS - Societat - 2010.10.07](#)

Kolontar és un poble vermell. Dilluns passat, un abocament tòxic de color ocre engolir bona part d'aquest petit municipi hongarès. Els seus habitants encara parlen d'això com si es tractés d'un succés màgic, inexplicable. Una onada de fang que va arribar a mesurar dos metres se'ls va caure a sobre. No hi ha dubte de la seva dimensió. Tota la vall, les seves brutes cases, arbres i camions tenen l'empremta del fang contaminant. És el paisatge que ha deixat el trencament d'una bassa amb residus d'alumini d'una firma minera a 40 quilòmetres quadrats entre tres comtats (Veszprém, Győr-Moson-Sopron i Vas). Un mínim de quatre persones han mort, cinc estan desaparegudes, 134 ferides i diversos centenars han hagut de ser evacuades de casa seva.

Ottilla està amb el seu cunyat, Norbert, buscant una mica de salvar de casa: "La meva germana i la meva mare eren aquí quan, al migdia de dilluns, van sentir un soroll. Es treure el cap a la finestra i van tenir el temps just per a tancar i pujar a la primera planta. L'onada tòxica de dos metres hi va portar tot ", explica en anglès Ottilla, professor d'universitat. L'abocament contaminant es va dur mitja casa. La seva mare i la seva germana, relata, estan a l'hospital: "Estan bé, però tenen cremades".

Com elles, 130 persones seguien ahir ingressades, la majoria per les abrasions produïdes per l'abocament, altament corrosiu. En una escala de 0 a 14, el fang tòxic, un residu de la producció d'alumini, té un pH de 13, això implica que és molt alcalí i tendeix a reaccionar amb tot el que es troba al seu pas.

Ottilla i Norbert no han pogut salvar gairebé res, només la bossa de la seva mare, que han tendit sota el plom cel perquè no hagi de renovar el DNI. "El dormitori el acabàvem d'arreglar", expliquen apuntant a un munt de fang i mobles desballestats.

Els seus veïns no els compadeixen ni ajuden. Cadascú té el seu. Barta Laszlo, de 48 anys, xipolleja amb les seves botes d'aigua sobre el fang vermell mentre fuma un cigarret rere l'altre. En el seu garatge, els cotxes es troben apilats i per ara ja no intentarà moure'ls. "No vull tornar a viure aquí!", Resumeix a la inservible cuina.

Tots ells estan entre les més de 300 persones desallotjades dels seus habitatges, però el Govern hongarès els ha donat permís per anar de dia a veure si poden rescatar alguns dels seus efectes. Yula Togolich només ha salvat un parell de bombones de gas, a les que mira amb ressentiment, com si fossin el més inútil que havia a casa seva. La seva sogra, diu, va morir a casa seva. I el seu marit, lamenta, està entre les cinc persones que ahir seguien desaparegudes. La casa és de les més danyades, té una paret d'erruïda. "Ens van dir que la bassa era segura", i gira el cap riu amunt.

A penes dos quilòmetres aigües amunt de Kolontar està l'origen del problema. La bassa de llots vermells, el residu que es genera en rentar la bauxita amb sosa càustica per produir alumini. La bassa és tan gran que el GPS del cotxe la presa per un llac. El dilluns va rebentar-com anys abans, el 1998, va ocórrer amb la de l'empresa Bolíden a Aznalcóllar (Sevilla) - i va alliberar "un milió de metres cúbics de residus", segons va explicar per telèfon la subdirectora de la Direcció General de Desastres d'Hongria, Reka Becze.

Aquest milió de metres cúbics -100 metres d'alt, per 100 d'ample, per 100 de fons, d'una magnitud similar a la de l'estadi Santiago Bernabéu-va baixar pel rierol Torna, va negar tots els blatdemorars de la vall, va assotar els pobles de Kolontar i Devecser i va seguir pel riu Marçal. Al seu pas va liquidar tota la vida existent i va deixar tot un vall pintat de color sang. El desastre ambiental és encara incalculable. El pont de pedra de Kolontar no va aguantar l'envestida i ahir va ser substituït d'urgència per un de ferro construït per l'Exèrcit.

La propietària de la bassa, l'empresa Magyar Aluminium, no va donar cap explicació i es va limitar en un comunicat a transmetre el seu condol a les famílies dels morts. Inicialment, va culpar a les fortes pluges de les últimes setmanes-ahir no va ploure però els dies previs sí-, cosa que va indignar a Greenpeace. El seu director executiu a Hongria, Zsolt Szegfalvi, ha criticat aquesta postura: "El mal temps no és una excusa acceptable. Han d'estar preparats per la pluja". Oficialment, la fuga està sota investigació, la policia ha obert una causa criminal. Ahir, les

màquines van segellar la fuga i una filera de camions entrava i sortia de la bassa, custodiada per guardes.

A la zona, uns 520 membres de policia, bombers, militars i Creu Roja tractaven de netejar els carrers. Els militars anaven proveïts amb màscares antigàs i vestits especials i regaven a pressió seus vehicles abans d'abandonar la zona per a no dispersar el tòxic. Al poble de Devecser, els militars feien servir mànegues esquitxades de punxades, de manera que l'aigua sortia còmicament en totes direccions.

Al costat dels militars, ben protegits, es trobava gent sense botes d'aigua ni màscares, que passejava tranquil·lament intentant tornar a la normalitat. Uns treien fang dels seus habitatges amb pales, altres s'apilaven a la porta de casa la nevera i els mobles inservibles, una dona intentava salvar les carbasses que tenia plantades i un grup de nens amb bicicleta passejava per la plaça davant l'església.

L'escena, de tornada a la normalitat, xocava amb la severitat de les advertències sanitàries sobre els perills del contacte amb el fang vermell. El Govern treballa amb dos grans prioritats. D'una banda, evitar que l'abocament arribi al Danubi, segons va explicar Becze, cosa que va donar per segur en els pròxims dies, perquè allà sí que seria difícilment controlable. De l'altra, netejar els carrers abans que el fang es converteixi la pols, perquè en aquest moment serà més fàcil que passi l'aire i que algú l'ingereixi, amb l'increment del risc que això comporta.

Això és el urgent, perquè l'esforç que queda després d'això és ímprobe. Retirar les tones de fang vermell que cobreixen centenars de quilòmetres portarà "mesos o anys i costarà milers de milions (de florins)", segons Becze. No té massa risc apostar que l'empresa propietària de la bassa no pagarà la restauració. Una ràdio hongaresa va anunciar ahir que la intenció de la signatura era reprendre la producció el cap de setmana, però l'Executiu va replicar ràpidament que la planta està suspesa per ordre governamental.